



ОСОБЛИВОСТІ РОЛЬОВОЇ
СТРУКТУРИ КВАЛІФІКОВАНИХ
ВОЛЕЙБОЛІСТОК В КОМАНДАХ
ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В КОМАНДІ

Олійник Ірина

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2019-1-084

Annotation

Introduction and aim of the research. The psychological features of the role of skilled volleyball players in sports teams are considered in the article. The influence of the selected roles on the psychological climate of the sports team and its effectiveness in training and competitive activities are analyzed. The hypothesis of the study is the scientific prediction of the possibility of a significant improvement in the results of sports activities when accounting for the role structure in the sports team.

The purpose of the study is to analyze the psychological features of the role structure of skilled volleyball players in sports teams and to determine its place in the system of measures to increase the effectiveness of team activity.

Material and methods. The studies were conducted during July-September 2019 in the city of Zaporozhye. Volleyball players of the national women's national teams of Ukraine, the Republic of Belarus, the Republic of Estonia, as well as the «Orbita-ZNU-ZRCYSS» team participated in the study. The number of respondents was 49 volleyball players who have the candidate's qualification for masters of sports, masters of sports and masters of sports of international class.

Theoretical methods (analysis and generalization of scientific and methodical literature) were used in the work; psychodiagnostic testing, using the «Belbin team roles assessment» technique R. Belbin; methods of mathematical statistics.

Results. The author analyzes the psychological features of the role structure of qualified volleyball players in teams. The significance of each active psychological role in the sports team is revealed. The research made it possible to determine the place of role structure in the system of measures of increasing the effectiveness of team activity in volleyball.

Key words: volleyball, sports team, role structure, interaction, psychological climate.

Анотація

Вступ і мета дослідження. У статті розглянуті психологічні особливості рольового складу кваліфікованих волейболісток в спортивних командах. Проаналізовано вплив обраних ролей на психологічний клімат спортивної команди і її ефективність в тренувальній та змагальній діяльності. Гіпотеза дослідження полягає в науковому прогнозуванні можливості істотного поліпшення результатів спортивної діяльності при обліку рольової структури в спортивній команді.

Мета дослідження – проаналізувати психологічні особливості рольової структури кваліфікованих волейболісток в спортивних командах і визначити її місце в системі заходів підвищення ефективності командної діяльності.

Матеріал і методи. Дослідження проводилися протягом липня-вересня 2019 в місті Запоріжжя. У до-

слідженні взяли участь волейболістки національних збірних жіночих команд України, Республіки Білорусь, Естонської Республіки, а також команди «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ». Чисельність досліджуваних склала 49 волейболісток, які мають спортивну кваліфікацію кандидата в майстри спорту, майстри спорту і майстри спорту міжнародного класу.

У роботі були використані теоретичні методи (аналіз і узагальнення науково-методичної літератури); психодіагностичне тестування, за допомогою методики «Belbin team roles assessment» Р. Белбін; методи математичної статистики.

Результати. Автором проаналізовані психологічні особливості рольової структури кваліфікованих волейболісток у командах. Розкрито значення кожної діючої психологічної ролі в спортивній команді. Проведене дослідження дозволило визначити місце рольової структури в системі заходів підвищення ефективності командної діяльності у волейболі.

Ключові слова: волейбол, спортивна команда, рольова структура, взаємодія, психологічний клімат.

Аннотація

Введение и цель исследования. В статье рассмотрены психологические особенности ролевого состава квалифицированных волейболисток в спортивных командах. Проанализировано влияние выбранных ролей на психологический климат спортивной команды и ее эффективность в тренировочной и соревновательной деятельности. Гипотеза исследования заключается в научном прогнозировании возможности существенно улучшить результаты спортивной деятельности при учёте ролевой структуры в спортивной команде.

Цель исследования – проанализировать психологические особенности ролевой структуры квалифицированных волейболисток в спортивных командах и определить ее место в системе мер повышения эффективности командной деятельности.

Материал и методы. Исследования проводились в течение июля-сентября 2019 в городе Запорожье. В исследовании приняли участие волейболистки национальных сборных женских команд Украины, Республики Беларусь, Эстонской Республики, а также команды «Орбита-ЗНУ-ЗОДЮСШ». Численность исследуемых составила 49 волейболисток, которые имеют спортивную квалификацию кандидата в мастера спорта, мастера спорта и мастера спорта международного класса.

В работе были использованы теоретические методы (анализ и обобщение научно-методической литературы); психодиагностическое тестирование, с помощью методики «Belbin team roles assessment» М. Белбин; методы математической статистики.

Результаты. Автором проанализированы психологические особенности ролевой структуры квалифицированных волейболисток в командах. Раскрыто значение каждой действующей психологической роли в спортивной команде. Проведённое исследование позволило определить место ролевой структуры в системе мер повышения эффективности командной деятельности в волейболе.

Ключевые слова: волейбол, спортивная команда, ролевая структура, взаимодействие, психологический климат.

Вступ. Наразі не тільки техніко-тактична майстерність спортсменів, а й соціально-психологічна консолідація членів колективу перетворюються на головне джерело успішності в спортивній діяльності.

В науковій і науково-практичній літературі накопичено багато матеріалів щодо різноманітних способів підвищення ефективності змагальної діяльності, в тому числі за допомогою обґрунтованої психологічної підготовки спортсменів. Широко описані методи регуляції спільної діяльності з метою досягнення більш висо-

кого ступеня інтеграції спортсменів для досягнення кращого спортивного результату, особливості взаємодії, її типологія, специфічні умови спільної спортивної діяльності тощо. А ось вивчення особливостей рольової структури нерідко залишаються поза групою референтних факторів, що враховуються в процесі тренувально-змагальної діяльності [2].

Рольова структура малої групи – це сукупність зв'язків і відносин між людьми, які характеризуються розподілом між ними групових ролей, тобто типових способів поведінки [3].

Одним зі способів визначення ефективності діяльності кожного спортсмена є визначення соціально-психологічної ролі, яку він виконує в команді, системи його функцій у командному середовищі. Зважаючи на те, що волейбол – це командний вид спорту, слід враховувати зіставлення цих ролей в одній команді. Адже тільки налагоджена рольова структура буде сприяти розвитку гармонійних взаємовідносин, позитивному психологічному клімату та рухати команду до нових перемог [9].

На психологічну роль спортсмена значущим є вплив його ста-

туса в команді. Кожен спортсмен займає в системі сформованих зв'язків і відносин певне місце – позицію, якій відповідає окрема роль у соціально-типовій системі поведінки (сукупності дій), що сформована в даному спортивному колективі для виконання певної функції [12].

Первинне спостереження за спортивною командою нерідко зумовлює гіпотезу, що всі її гравці рівні між собою, оскільки вони часто бувають приблизно одного віку, рівня професійної майстерності, мають однаковий стаж занять спортом, займаються у одного тренера, мають спільну мету та завдання спортивної діяльності.

Проте рівності в положенні, яке займає кожен з гравців команди в її ієрархічній структурі, немає. В результаті спортивної діяльності відбуваються самооцінка і взаємооцінка вчинків і успішності техніко-тактичних дій, що спричиняють порівняння кожного із членів команди з іншими партнерами, відведення кожному, в тому числі і собі, місця в команді, побудову ієрархічної структури команди, визначення статусу кожного її члена [6].

Місце спортсмена в структурі команди визначається не тільки спортивною функцією (нападник, ліберо, розігрувач та інші), але і, в значній мірі, рівнем змагального результату, який демонстрований спортсменом, його особистими якостями, серед яких найважливішу роль відіграють соціальна спрямованість особистості, темперамент, зовнішній вигляд, загальний рівень культури [7].

Волейбол неможливо представити без складної системи взаємодії всередині команди. Взаємодія в ігрових видах спорту передбачає наявність взаємозамінних ролей або високоспеціалізованих функцій членів команди [1].

Міжособистісні стосунки – це взаємозв'язки між людьми, які виявляються в характері та способах їх взаємного впливу в

процесі сумісної діяльності й у спілкуванні, які виникають унаслідок сприймання інших людей та оцінок їх поведінки, надій, неусвідомлюваних мотивів тощо. Міжособистісні стосунки виступають як основа формування психологічного клімату в колективі [10;11].

Зважаючи на зазначені обставини, які підкреслюють науково-практичну актуальність досліджень цього спрямування, було проведено психолого-педагогічний експеримент, у результаті якого визначено рольову структуру в командах високої кваліфікації.

Гіпотеза дослідження полягає у науковому передбаченні можливості покращення результатів спортивної діяльності при урахуванні рольової структури в спортивній команді.

Мета дослідження – проаналізувати психологічні особливості рольової структури в спортивній команді високої кваліфікації та визначити її місце у системі заходів підвищення ефективності командної діяльності.

Завдання:

1. Дослідити й проаналізувати дані науково-методичної літератури і мережі «Інтернет» з питань вивчення особливостей рольової структури в спортивній команді.

2. Вивчити рольову структуру кваліфікованих волейболісток у досліджуваних спортивних командах.

3. Розкрити зв'язок зіставлення ролей кваліфікованих волейболісток з особливостями взаємодії та психологічним кліматом спортивної команди.

4. Проаналізувати вплив рольової структури спортивної команди на спортивний результат.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводились протягом липня-вересня 2019 року у м. Запоріжжі. В дослідженні взяли участь волейболістки національних збірних жіночих команд України, Рес-

публіки Білорусь, Естонської Республіки, а також команди «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ». Чисельність досліджуваних склала 49 волейболісток, які мають спортивну кваліфікацію кандидата в майстри спорту, майстра спорту та майстра спорту міжнародного класу.

В роботі були використані теоретичні методи (аналіз та узагальнення науково-методичної літератури); психодіагностичне тестування за допомогою методики «Belbin team roles assessment» М. Белбіна; методи математичної статистики.

Для визначення рольової структури досліджуваних спортивних команд ми скористувалися тестом британського науковця Р. Белбіна «Belbin team roles assessment». Запропонована ним методика базується на п'яти наступних принципах [8]:

1. Кожен член групи сприяє досягненню її цілей через виконання функціональної ролі (завдання) та командної ролі (під якою слід розуміти тенденцію окремого індивіда у групі поводити, організувати свою діяльність та ефективно взаємодіяти із іншими).

2. Для досягнення поставлених цілей і у залежності від них необхідно раціональне збалансування функціональних і групових ролей.

3. Групова ефективність залежить від того, наскільки точно і повно учасники групи розуміють і пристосовуються до відносних переваг і недоліків кожного із членів групи.

4. Команда (група) може використовувати свої технічні (професійні) навички найкращим чином у тому випадку, коли у команді є представниками різних команднорольових типів, які є збалансованими за рольовою взаємодією.

5. Особистісні та ментальні характеристики кожного індивіда дозволяють виконувати одні й обмежують здатності у виконанні

інших командних ролей. М. Белбін виділяє дев'ять ролей, які можуть грати учасники команди (реалізатор, мотиватор, завершувач, генератор ідей, аналітик, спеціаліст, координатор, гармонізатор, пошукувач) [8].

У своїй практичній методиці автор виділяє такі ролі в команді: порушник спокою, активіст, колективіст, мислитель, контролер, фінішер, голова, дослідник ресурсів. [4].

В результаті застосування методики «Belbin team roles assessment» Р. Белбіна [8] було виявлено, що найрозповсюдженішою роллю серед досліджуваних команд було визначено роль «активіст», з максимальними показниками в національній збірній Естонської Республіки, де $\Sigma=160$. Найнижчі показники цієї ролі продемонструвала національна збірна України, де $\Sigma=136$. Основною рисою «активістів», що відображає їх настанови і характер, є дисциплінованість, а інші природні здібності чи інтелект – це майже завжди вторинне. Будучи дисциплінованими за своєю сутністю, вони впорядковано підходять до будь-якої роботи. Серед відмінних якостей також слід назвати: організованість, свідомість, відданість зобов'язанням, серйозне ставлення до будь-якої справи, надійність, практичність, терпимість до оточуючих і консервативність – у сенсі поважного ставлення до встановлених правил.

Найвищі показники ролі «голови» спостерігаються у кваліфікованих волейболісток національної збірної Республіки Білорусь ($\Sigma=107$), а найнижчі показники – у національної збірної команди України ($\Sigma=54$). Основна запорука успіху «голови» – його особистісні якості. Перш за все, за своєю натурою він схильний довіряти людям і приймати їх такими, якими вони є, без прояву ревності або підозрливості. На противагу цій якості він повинен

уміти домінувати в групі і бути прихильником цілей і завдань команди, що підсилює і морально обґрунтовує його домінуючу позицію. Успішний голова повинен бути спокійним, урівноваженим і незворушним при виникненні суперечок і розбіжностей у команді. Його кредо – практичний реалізм.

Роль «порушник спокою» найбільш виражена в команді національної збірної Естонської Республіки, $\Sigma=150$, а найменше – в волейбольній команді «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ», де $\Sigma=85$. «Порушник спокою» завжди спонукає до дії, і якщо команда схильна до бездіяльності або самовдоволення, то присутність «порушника спокою» виведе її з цього стану. Вони змінюють «точку рівноваги» в команді, порушують спокій і роблять команду здатною вийти зі звичної колії.

Команда «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ» відзначилася найвищим показником ролі «мислителя» ($\Sigma=70$), найнижчий показник цієї ролі спостерігаються у національній збірній Республіки Білорусь ($\Sigma=55$). Основне призначення «мислителя» в команді – привнесення нових і оригінальних ідей. Як правило, «мислитель» діють поодиночі. Їм властивий самозаглиблений, аналітичний підхід до вирішення проблем.

Максимальні показники ролі «дослідника ресурсів» спостерігались в команді «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ», де $\Sigma=156$. Мінімальні показники цієї ролі продемонструвала національна збірна Республіки Білорусь, де $\Sigma=75$. «Дослідник ресурсів» – це ще один член команди, орієнтований на вироблення нових ідей. Однак спосіб генерації ідей «дослідниками ресурсів» і сам характер пропонуваних ними ідей відмінні від ролі «мислителів». Вони схильні не стільки самі пропонувати оригінальні ідеї, скільки «підбирати» фрагменти ідей оточуючих і творчо розвивати їх. «Дослідники ресурсів» особливо

вправні у вивченні ресурсів за межами команди.

Роль «контролер» найбільш виражена в команді національної збірної Республіки Білорусь, де $\Sigma=73$, а найменш – в волейбольній команді «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ», де $\Sigma=47$. Представники цієї ролі яскраво не проявляють себе в команді до тих пір, поки не настає час прийняття важливих рішень. При цьому члени команди, що пропонують ідеї («мислитель» і «дослідник ресурсів») зрідка є тими людьми, які здатні оцінити вигоду від своїх ідей і їх наслідки. Тоді на передній план і виходить «контролер».

Команда «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ» відзначилася найвищим показником ролі «колективіст» ($\Sigma=177$), найнижчий показник цієї ролі спостерігаються у національній збірній України ($\Sigma=142$). Представники цієї ролі чинять балансуючий вплив на команду: їх присутність поліпшує моральний клімат і підвищує ступінь співпраці між її членами. Нерідко команди змушені мати складних у спілкуванні людей, присутність яких загрожує виникненням конфліктів. У цих випадках, значущість «колективістів» істотно зростає стосовно підвищення ефективності командної діяльності.

Остання роль – роль людини – «фінішера», – найбільш розповсюджена в команді національної збірної України, де $\Sigma=179$, найменш розповсюджена в команді національної збірної Естонської Республіки ($\Sigma=115$). Як правило, успіх команди визначають за кінцевим результатом її роботи. При цьому багато людей майже патологічно не можуть довести розпочате ними до кінця. Вміння завершувати розпочате є досить рідкісною рисою. Ті, яким це вдається, володіють цим даром повною мірою. Вони завершують усе, що починають, і неохоче починають те, де є сумнів, чи вдасться

Таблиця 1

Порівняльна характеристика показників групових ролей кваліфікованих волейболісток у спортивних командах, n=49 (бали)

Командна роль	Спортивні команди ($\bar{x} \pm m$)			
	національна збірна України, n = 12	національна збірна Республіки Білорусь, n = 12	національна збірна Естонської Республіки, n = 12	команда «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ», n = 13
«Активіст»	19,4±7,38	22,29±1,23	22,86±7,02	20,86±5,99
«Голова»	7,71±4,06	15,29±5,51	10±4,01	15,5±4,44
«Порушник спокою»	15,29±5,89	15,29±7,21	21,43±7,24	12,14±3,19
«Мислитель»	8,71±2,88	7,86±2,82	8,26±3,25	11,66±2,73
«Дослідник ресурсів»	13,57±4,75	10,71±2,49	12,86±4,75	22,29±6,79
«Контролер»	9,43±2,53	10,42±3,08	7,43±3,86	6,71±1,39
«Колективіст»	20,29±5,98	21,29±5,34	20,71±6,98	25,29±6,52
«Фінішер»	25,57±7,09	16,86±5,26	16,43±4,36	18,57±6,52
Середнє значення	15±5,07	15±5,37	15±5,18	16,35±4,7

Примітки: \bar{x} – середнє арифметичне значення; m – стандартна помилка середнього; n – кількість

ся завершити справу (табл. 1).

Аналізуючи отримані результати можна сказати, що кількісне та якісне співвідношення ролей кваліфікованих волейболісток у спортивній команді обумовлює особливості взаємодії всередині неї, стає одним із чинників впливу на формування психологічного клімату.

Дискусія. Аналіз спеціальної наукової літератури дав змогу з'ясувати, що кожен член команди грає не одну, а часто дві, три або навіть чотири командні ролі. Необхідно зазначити, що їх можна вважати рівномірно важливими для ефективності спільної роботи за умови, що вони використовуються в команді в належні періоди часу і якнайкраще. Наприклад, у той період, коли команда тільки приступає до розгляду проблеми, передусім, потрібні інноваційні ідеї (потрібний «мислитель»), за якими іде необхідність оцінки того, як ці ідеї можуть бути втілені в практичні дії і завдання, що здійснюються (інші ролі). На даних етапах успіх досягається за

умови, що в команді є добрий координатор («голова»), в завдання якого входить забезпечення найбільшого ефекту від дій членів команди в потрібний час [2; 4].

Висновки. Співвідношення окремих ролей у спортивній команді обумовлює концепцію рольового репертуару та визначає способи комплектування команд, що включають окремих спортсменів з урахуванням їх індивідуальних особливостей і здібностей. Кількість важливих і необхідних ролей обмежена, і зростання ефективності роботи спортивної команди напряму залежить від гармонійного поєднання цих ролей, а також від того, наскільки добре вони виконуються. Аналізуючи співставлення темпераменту, характеру і здібностей спортсменів з призначеними для них ролями в спортивній команді, можливо об'єктивно оцінити подальшу успішність командних дій.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо у визначенні взаємозалежності обраних ролей у спортивній команді з ігро-

вими амплуа спортсменів.

Основні моменти. Слід зауважити, що аналіз рольових просторів припускає як якісну сторону, тобто вираження певних ролей, їх поєднання, так і співвідношення сукупності рольових просторів усіх членів команди: дубляж, поглинання, розподіл, наявність вільних рольових зон, унікальність, стереотипність рольового статусу кваліфікованих волейболісток у процесі навчально-тренувальної та змагальної діяльності.

Вдячності. Окрема подяка президенту Федерації волейболу України Михайлу Григоровичу Мельнику, тренерському складу та керівництву національних збірних жіночих команд України, Республіки Білорусь, Естонської Республіки, а також команди української Суперліги «Орбіта-ЗНУ-ЗОДЮСШ» (Запоріжжя) за підтримку і допомогу в організації та проведенні досліджень.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

Література

1. Антонєць В.Ф. Психологічні аспекти підготовки волейболістів. Зб. наук. пр. Нац. Акад. держ. прикордон. служби України. Серія: Пед. та психол. Науки. Хмельницький: НАДПСУ, 2015. № 1. С. 8-16.
2. Бринзак С.С. Координатно-соціограмний аналіз міжособистісних стосунків членів спортивної команди. 11 наук. конф. «Молода спортивна наука України»: зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту; анотації, зміст та допоміжні індекси. Львів: НВФ «Українські технології», 2007. Вип. 11, т. 4. 194 с.
3. Виноградова О.В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікації: навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2018. 223 с.
4. Войтенко С.М. Психолого-педагогічні засоби регуляції спільної діяльності спортивних команд із різним типом взаємодії: дис. канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01. Київ, 2017. 227 с.
5. Драчук А.І. Психологічна сумісність та структура психологічного клімату в спортивній команді. Теоретико-методичні основи контролю у фізичному вихованні та спорті. Вінниця ТОВ «Планер», 2017. С. 103-115.
6. Ильин Е.П. Психология спорта. СПб.: Питер, 2008. 352 с.
7. Теслицький Ю.П. Психологічна сумісність гравців як передумова спортивного успіху у волейболі. Молодий вчений. 2017. № 3 (43). С. 277-280.
8. Belbin R.M. Management Teams: Why They Succeed or Fail, Butterworth Heinemann, 2003. P. 246.
9. Huzar V.N., Shalar O.G., Norik A.O. Relationship as an aspect of psychological climate of women's soccer team. Physical education of students. Germany. 2014. Vol. 2. P. 8-12.
10. McLaren C.D., Mah E., Spink K.S. Psychological climate and social support among male and female team athletes: Does perceiving the team environment matter? Journal of Exercise, Movement, and Sport. 2016. Vol. 48. №1. P. 118-119.
11. Morgan S.H., Newland A., Newton M., Podlog L., Baucom B.R. Perceptions of the Social Psychological Climate and Sport Commitment in Adolescent Athletes: A Multilevel Analysis. Journal of Applied Sport Psychology. 2017. Vol. 29. P. 75-87.
12. Mumford T.V., Van Iddekinge C.H., Morgeson F.P., Campion M.A. The Team Role Test: Development and Validation of a Team Role Knowledge Situational Judgment Test. Journal of Applied Psychology. 2008. Vol. 93(2). P. 250-267. DOI:10.1037/0021-9010.93.2.250

References

1. Antonets V.F. Psychological aspects of volleyball players training. Coll. Sciences. pr. Acad. state. border. service of Ukraine. Series: Ped. and psych. Science. Khmel'nitsky: Issue of NADPSU, 2015. № 1. P. 8-16.
2. Brynzak SS Coordinate-sociogram analysis of interpersonal relationships of sports team members. 11 Sciences. Conf. Young Sport Science of Ukraine: Coll. Sciences. works in the field of physical culture and sports; annotations, content and ancillary indexes. Lviv: Ukrainian Technologies, 2007. 11, v. 4. 194 p.
3. Vinogradova OV, Yevtushenko NO Group dynamics and communication: a textbook. Kyiv: DUT, 2018. 223 p.
4. Voitenko SM Psychological-pedagogical means of regulation of joint activity of sports teams with different type of interaction: diss. Cand. Sciences in Phys. education and sports: 24.00.01. Kyiv, 2017. 227 p.
5. Drachuk A.I. Psychological compatibility and structure of psychological climate in sports team. Theoretical and methodological foundations of control in physical education and sports. Vinnitsa Planner LLC, 2017. P. 103-115.
6. Ilyin EP Psychology of Sport. St. Petersburg: Peter, 2008. 352 p.
7. Teslitsky Yu.P. Psychological compatibility of players as a prerequisite for sports success in volleyball. Young scientist. 2017. No. 3 (43). Pp. 277-280.
8. Belbin R.M., Management Teams: Why They Succeed or Fail, Butterworth Heinemann, 2003. P. 246.
9. Huzar V.N., Shalar O.G., Norik A.O. Relationship as an aspect of psychological climate of women's soccer team. Physical education of students. Germany. 2014. Vol. 2. P. 8-12.
10. McLaren C.D., Mah E., Spink K.S. Psychological climate and social support among male and female team athletes: Does perceiving the team environment matter? Journal of Exercise, Movement, and Sport. 2016. Vol. 48. №1. P. 118-119.
11. Morgan S.H., Newland A., Newton M., Podlog L., Baucom B.R. Perceptions of the Social Psychological Climate and Sport Commitment in Adolescent Athletes: A Multilevel Analysis. Journal of Applied Sport Psychology. 2017. Vol. 29. P. 75-87.
12. Mumford T.V., Van Iddekinge C.H., Morgeson F.P., Campion M.A. The Team Role Test: Development and Validation of a Team Role Knowledge Situational Judgment Test. Journal of Applied Psychology. 2008. Vol. 93(2). P. 250-267.
13. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V., Vysochin P. (2019). Psychological Selection in Game Sports on the Basketball Example. Journal of Physical Education and Sport. Vol.19 (3), Art. 250, P. 1708-1714.

13. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V., Vysochin P. (2019). Psychological Selection in Game Sports on the Basketball Example. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol.19 (3), Art. 250, P. 1708-1714. DOI:10.7752/jpes.2019.03250

Олійник Ірина

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Запоріжжя, вул. Космічна 124 Б/27, Україна
e-mail: oleynikmikel.1991@ukr.net, тел. +380632208810